

Africký mor ošípaných- hodnotenie opatrení Slovenska zo strany EK

MVDr. Martin Chudý

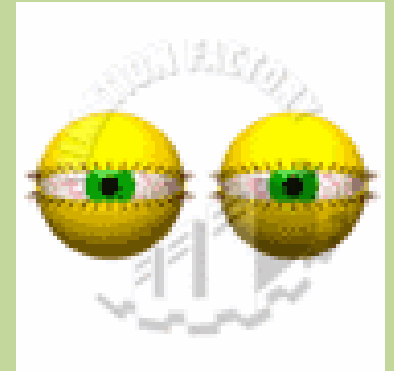
Poverený riadením odboru zdravia a ochrany zvierat

Štátna veterinárna a potravinová správa SR

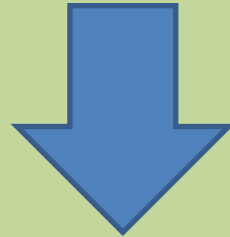
Október 2017

Africký mor ošipaných - úloha EK

- Medzinárodná koordinácia
- Technická podpora
- Vedecká podpora
- Finančná podpora
- **Audity**

Audity realizované v EK

Európska komisia - Direktoriát pre audity a analýzy
vykonáva audity s cieľom dosiahnutia , že sa EU
legislatíva pre oblasti zdravia zvierat , pohody zvierat ,
potravinovej bezpečnosti a v určitých oblastiach zdravia
ľudí a zdravia rastlín správne **IMPLEMENTUJE a**
VYMÁHA

„Audity“ EK na SK v súvislosti s AMO (2017)

Animal health preparedness – Lumpy Skin Disease, Classical Swine Fever, African Swine Fever, Avian Influenza

Objective	<ul style="list-style-type: none">• Improve the preparedness, early detection and rapid response in Member States to the major animal diseases: Lumpy Skin Disease (LSD), Classical Swine Fever (CSF), African Swine Fever (ASF) and Avian Influenza (AI);• Strengthen the effectiveness of EU regionalisation.
Project summary	Through audits and visits, the Commission will verify, amongst others, Member States' surveillance programmes, their capacity for, and effectiveness of vaccination campaigns - when relevant-, movement controls and containment measures, cleaning and disinfection, laboratory network, eradication measures and regionalisation. The audits and visits will also aim to identify good practices.
Outputs	<ul style="list-style-type: none">• 15 audits• on LSD: Bulgaria, Romania, Greece, Former Yugoslav Rep. of Macedonia• on CSF: Bulgaria• on ASF: Hungary, Lithuania, Poland, Romania, Slovakia• on AI (fact-finding missions): France, Italy, Netherlands, Spain, UK• Overview reports, roadmaps for affected Member States, communication activities (presentations at the Standing Committee on Plants, Animals, Food and Feed; workshops with Member States).

Audits, fact-finding missions and assessments in Member States in the second half of 2017

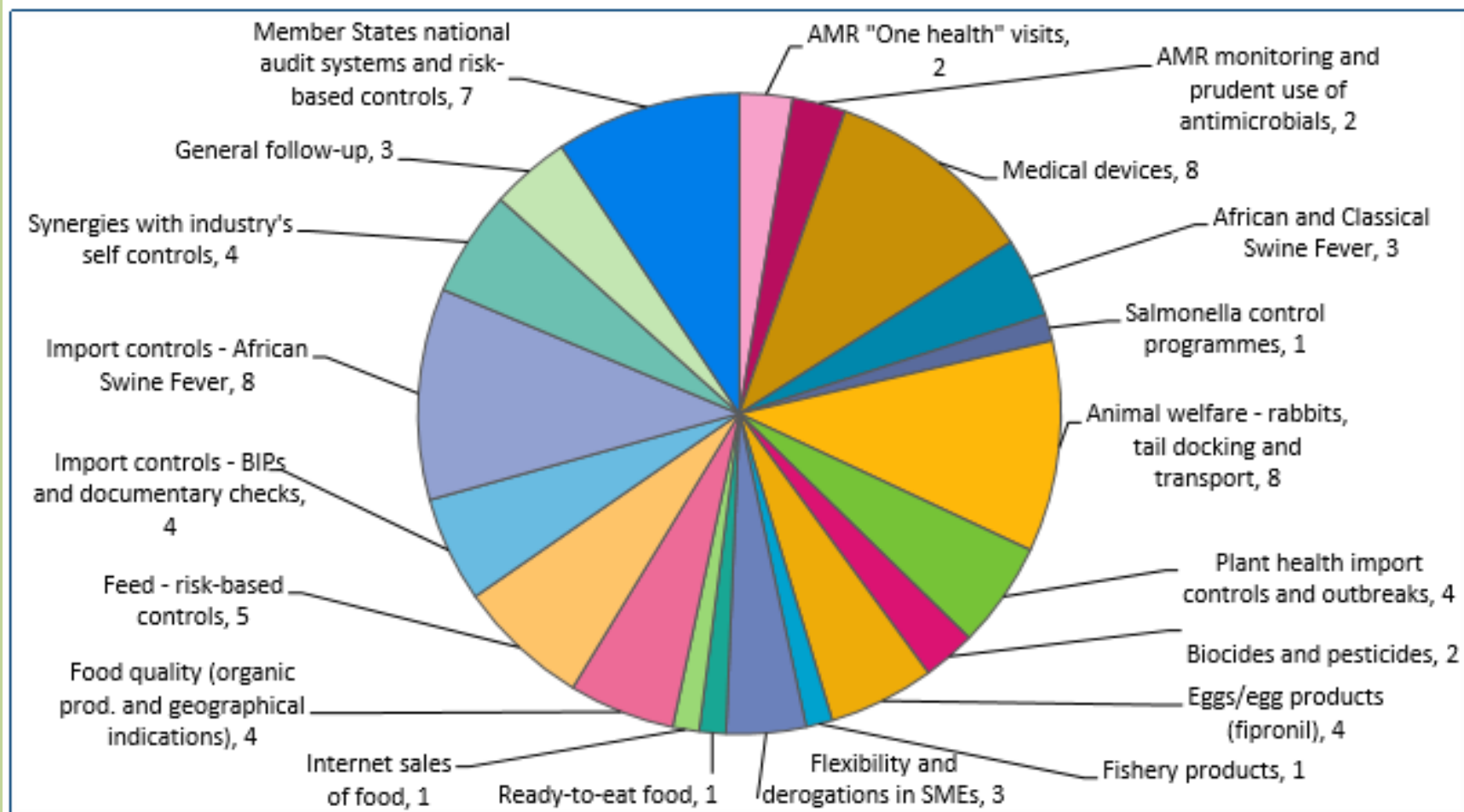
Slovensko
(Slovakia)

Import controls – African Swine Fever

fact-finding

2017-6283

Chart 2: Audits, fact-finding missions and assessments in Member States in the second half of 2017

Audit DG(SANTE) 2017-6119

konané v SR v dňoch 19-23.6.2017

Cieľom auditu bolo zhodnotiť, či:

1. program dohľadu nad africkým morom ošípaných (AMO) na roky 2015, 2016 a 2017 (v roku 2017 do dátumu konania auditu dátum) u domácich ošípaných a diviakov na Slovensku sa účinne zaviedol s cieľom včasného odhalenia choroby;
2. zavedené opatrenia na zabránenie šírenia choroby do domácej populácie ošípaných, a ak sú u diviakov, sú účinné;
3. efektívnosť „emergency“ pripravenosti v prípade prepuknutia afrického moru ošípaných u domácich ošípaných alebo u diviakov

Priebeh /zameranie auditu

Kontrola audítorského tímu zameraná na

✓ vykonávanie surveillance programov (programov dohľadu) v rokoch 2015-2017

- ✓ **Realizáciu preventívnych opatrení a pohotovostného plánovania**
 1. riadenie populácie diviakov
 2. opatrenia biologickej bezpečnosti v poľovníckych oblastiach,
 3. opatrenia biologickej bezpečnosti na chov ošípaných,
 4. Aktívny a pasívny surveillance AMO u domácich ošípaných a diviakov,
 5. Pohotovostný plán AMO a operačný manuál pre AMO
- ✓ **Úkony príslušného orgánu (kontroly, dohľad, overovanie a analýzy výsledky, audits, využívanie skupín odborníkov, spolupráca medzi zainteresovanými orgánmi, koordináciu medzi členskými štátmi a susednými krajinami, ktoré nie sú členmi EÚ);**
- ✓ **Infraštruktúru (laboratóriá AMO , systémy informačných technológií pre manažment zdravia zvierat, vysledovateľnosť ošípaných)**

Návštevy audítorov

Návšteva/stretnutie	Počet	Poznámka
Centrálne veterinárna autorita	2	Otvárací a záverečný míting
Regionálna veterinárna autorita	2	2 RVPS
Chovy ošípaných	4	2 komerčné farmy , 1 nekomerčná a 1 registrovaná farma na chov diviakov
Poľovné združenia/poľovné revíre	2	1 míting s poľovníckou organizáciou a 1 návšteva poľovného revíru
Laboratórium	1	NRL pre AMO

Všeobecné závery I.

- ✓ Vykonávanie dohľadu - surveillance AMO sa deje na SK od roku 2014 do roku 2016 (PL, UA)
- ✓ Programy od roku 2015 spolufinancované Európska Komisiou
- ✓ Task force misia - riziková oblasť bola novo definovaná ako nárazníková zóna 20 - 30 km široká pozdĺž východnej hranice Slovensko s Ukrajinou.
- ✓ Včasná detekcia
- ✓ Pasívny surveillance u diviakov v nárazníkovej zóne - zlepšenie situácie s primeraným počtom mŕtvych diviakov, ktoré sa ohlásili a testovali v tomto roku
- ✓ - Systém včasnej detekcie môže byť ešte viac posilnený ak sa zredukuje čas medzi odberom vzoriek a oznamovaním výsledkov
- ✓ V tejto zóne - málo chovov ošípaných, otázka zvýšeného pasívneho surveillance aby sa neoneskorila včasná detekcia u domácich ošípaných

Všeobecné závery II. Preventívne opatrenia

- ✓ Ako preventívne opatrenie na SK došlo k zvýšeniu povedomia o afrického moru ošípaných medzi poľovníkmi, registrovanými poľnohospodárskymi subjektami súkromnými veterinárnymi lekármi a miestnymi samosprávami
- ✓ Pripomenutie stratégie Stratégia pre východnú časť EÚ - prioritou je obmedzenie populácie diviakov. Výpočet hustoty diviakov - komplexný proces bez súčasnej stratégie na zníženie hustoty.
- ✓ Platnosť zákazu dodatočného kŕmenia diviakov v ochrannej zóne
- ✓ Požiadavky na biologickú bezpečnosť v poľovníckych oblastiach sú dobre definované, vykonaných málo úradných kontrol oficiálnych poľovníckych plôch.
- ✓ Otázka neregistrovaných chovov a s tým spojené možné problémy pokiaľ ide o zvyšovanie povedomia o AMO
- ✓ Ocenenie existencie zariadení na chladenie jatých tel diviakov v ochrannej zóne.
- ✓ manažment premiestňovania tel v nárazníkovej zóne - možný faktor ako zvýšené riziko ďalšieho šírenia choroby v prípade pozitívneho prípadu u diviakov.

Všeobecné závery III.

Pripravenosť na vzplanutie AMO

- ✓ Príslušné orgány majú praktické skúsenosti s depopuláciou veľkého množstva ošípaných.
- ✓ **Kafiléria na Slovensku má rezervnú kapacitu na riešenie mimoriadnej záťaže**
- ✓ Nie je v prípade potvrdenia nutné otáľať s depopuláciou
- ✓ CA riadi výrazné „zdroje“ pokiaľ ide o prevenciu AMO

- ✓ **sledovanie odporúčania poradnej skupiny task force - vynaložené veľké úsilie**
- ✓ **možné zlepšenia opatrení** - na posilnenie včasnej detekcie a ochrany proti africkému moru ošípaných - zamerať sa okrem iného na
 1. zvýšený pasívny dohľad (surveillance) v chovoch domácich ošípaných
 2. biologickú bezpečnosť v poľovníckych oblastiach
 3. riadenie populácie diviakov
 4. neregistrované chovy ošípaných- tu cenzus fariem bude časovo náročnejší a bude vyžadovať viac zdrojov a aktivity

 odporúčania zamerané na zlepšenie vykonávaných postupov a operácií ako aj vykonávanie kontrolných opatrení

Všeobecné závery IV.

Pre otázky verifikácie, dohľadu a expertnej skupiny

Existencia expertnej skupiny poskytuje podporu pre úradné kontrolné aktivity súvisiace s AMO

Kompetentná autorita má limitované záruky o tom , že kontrolné opatrenia sú správne implementované v nárazníkovej zóne

(členovia expertnej skupiny definovaní v AMO pohotovostnom pláne a zahrňujú zástupov ŠVPS SR, Slovenskej poľovníckej komory, Národného lesníckeho centra a NRL Zvolen)

Odporúčania auditu I.

Dosiahnutie zvýšeného počtu hlásení uhynutých /mŕtvych diviakov ktoré budú testované na AMO ako aj domácich ošípaných z chovov zo všetkých registrovaných resp. neregistrovaných fariem v nárazníkovej zóne

- ✓ povinnosť nahlasovať a zabezpečiť vyšetrenie všetkých uhynutých domácich ošípaných je uložená veterinárnymi opatreniami pre všetkých zaregistrovaných chovateľov ošípaných v nárazníkových zónach (vrátane chovov v novo vytýčenej buffer zóne na hraniciach s Českou republikou).

- ✓ do konca roka 2017 prebehnú úradné kontroly vo všetkých registrovaných chovoch ošípaných v oboch nárazníkových oblastiach

- ✓ súčasťou kontrol: kontrola počtu odobratých vzoriek od uhynutých domácich ošípaných porovnaním údajov s počtom uhynutých ošípaných nahlásených do CEHZ a počtom kadáverov odvezených do asanačného podniku.

Odporúčania auditu II.

Skrátenie doby/času vo vzťahu k zasielaniu, testovaniu a hláseniu výsledkov laboratórnych analýz (v rámci pasívneho surveillance)

- ✓ ŠVPS SR upravuje systém na zabezpečenie čo najkratšieho času od nálezu uhynutého diviaka resp. domácej ošípanej až po oznámenie laboratórneho výsledku kompetentnej autorite na všetkých úrovniach.
- ✓ **Systém zahrňuje komplet logistiku, odbery vzoriek, manipuláciu s telami zvierat, transport, laboratórne vyšetrenia a nahlasovanie výsledkov vyšetrení)**
- ✓ Celý proces by mal byť zefektívnený na všetkých úrovniach do konca októbra 2017.

Odporúčania auditu III.

Stála aktuálnosť registrov, pre každý chov, ktorý musí aj obsahovať miesto pôvodu a miesto odoslania (details) pre všetky ošípané ktoré chov opúšťajú

- ✓ jasná identifikácia nového držiteľa pri odsune zvierat na registrovanú farmu , čo i len jedného kusa ošípanej
- ✓ V prípade presunu zvierat na neregistrovanú farmu sa v databáze CEHZ eviduje iba presun zvieratá na neregistrovanú farmu resp. takémuto chovateľovi
- ✓ prebieha diskusia zúčastnených strán pokiaľ ide o stanovenie postupu , že držiteľia ošípaných budú musieť do registra nahlasovať presun neregistrovanému chovateľovi

Odporúčania auditu IV.(1)

Manažment populácie diviačej zveri –
implementácia totálneho zákazu prikrmovania a
cieľený odlov samíc diviakov

- ✓ znižovanie populačnej hustoty diviačej zveri sa rozpracovalo v návrhu Koncepcie rozvoja poľovníctva v Slovenskej republike – národný program rozvoja poľovníctva a zachovania genofondu voľne žijúcej zveri

Odporúčania auditu IV.(2)

- ✓ Na podporu selektívneho lovu diviáčíc a lanštiačok (sub -adult females) v nárazníkových zónach zo strany ŠVPS SR bude v roku 2018 zavedené vyplácanie finančnej odmeny za lov v týchto kategóriách.
- ✓ Celoročný zákaz prikrmovania diviakov sa zatiaľ uplatňuje t.č. len v nárazníkových zónach. (buffer zones).
- ✓ Na základe výsledkov dosiahnutých v poľovníckej sezóne 2017/2018 pri znižovaní denzity diviakov na ostatnom území SR vydajú orgány veterinárnej správy takýto zákaz aj na inom území SR.

Odporúčania auditu V.

Biologické opatrenia v poľovných revíroch- v nárazníkových zónach ulovené diviaky- vyšetrené a premiestnené až po výsledku vyšetrení

- ✓ **doplnené veterinárne opatrenia pre všetkých užívateľov poľovných revírov vo vytýčených buffer zónach na hraniciach s Českou republikou a Ukrajinou tak, že ulovené diviaky nesmú opustiť poľovný revír skôr ako budú k dispozícii výsledky laboratórneho vyšetrenia.**

Fact finding misia na HIS (august 2017)

✓ konaná v termíne 9-11.8 2017

✓ Nebola to súčasť programu auditov

✓ EK reagovala na vývoj situácie - návšteva 8 ČŠ,
vrátane SK

Ciele a obsah

Získanie informácií o súlade a efektívnosti opatrení ktoré sú na mieste realizované cieľom prevencie zavlečenia AMO do EÚ cez vozidlá pre hospodárske zvieratá alebo cez produkty ŽP u cestujúcich

PLUS

Zvýšenie povedomia pre zamestnancov ktorí vykonávajú úradné kontroly – pokiaľ ide o dôležitosť kontrol na zabránenie zavlečenia AMO do EÚ cez dopravnú premávku

Kontroly realizované audítorským teamom

- ✓ kontrola vykonávaná na prázdnych dopravných prostriedkoch vstupujúcich z Ukrajiny – systém čistenia a dezinfekcie (CD 2013/426/EU)
- ✓ Kontroly obsahov osobných batožín – produkty živočíšneho pôvodu – opatrenia na mieste na zabránenie „vstupu“ produktov ktoré nie sú povolené dovážať do EÚ (regulácia 206/2009)
- ✓ Zozbieranie informácií o postupoch na základe návštevy hraničnej inšpekčnej stanice

Priebeh misie

- **Mítingy na ŠVPS SR - 3 X**
- **Hranica Ubl'a/Malyj- kontrola osobných batožín cestujúcich**
- **Hranica Vyšné Nemecké/Užhorod- kontrola osobných batožín cestujúcich**
- **Vyšné Nemecké- cesta- prázdne vozidlá pre hospodárske zvieratá**
- **Hranica Čierna nad Tisou/Čop- železnica- kontrola osobných batožín cestujúcich**

Za účasti: ŠVPS SR experti, colníci, HIS personál

Okruh /zameranie kontrol I.

- ✓ ŠVPS SR metodický dokument na výkon kontrol
- ✓ Tréningy na výkon kontrol (školenie personálu, seminár o spolupráci)
- ✓ Supervízia (colné útvary) verifikácie implementácie nariadení v tejto oblasti
- ✓ Postery na hraničných bodoch – ich dostupnosť ; Informovanie verejnosti
- ✓ Platnosť kontrol osobných zásielok pre všetky typy pasažierov
- ✓ Dotazovanie pasažierov na prenášaný tovar plus súvisiace postupy
- ✓ Evidencia zadržaných tovarov

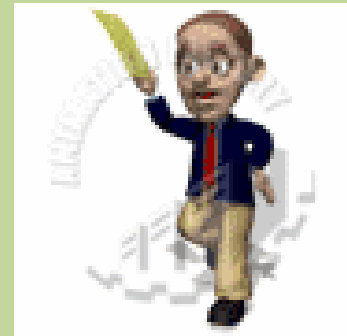
Okruh /zameranie kontrol II.

- ✓ **System zneškodňovania zadržaných tovarov**
- ✓ **Kontroly prázdných vozidiel sprievodná dokumentácia a zaznamenávanie kontrol**
- ✓ **V roku 2017 skontrolovaných 38 prázdných vozidiel (jednodňové kurčatá), nie ošípané**
- ✓ **Dezinfekcia a deklarácia vykonania**
- ✓ **Dostupnosť registrovaných prípravkov a ich používanie**
- ✓ **Deklarovanie zodpovednosti ohľadom dezinfekcie na príslušnej CA III. krajiny**

Všeobecné závery

- ✓ Zavedené opatrenia na zabránenie zavlečenia nákazy
- ✓ Vo všeobecnosti – dobre manažované veterinárnou službou, kontroly delegované na colníkov
- ✓ Pre kontroly prázdnych dopravných prostriedkov- možné zlepšenia ohľadom
- ✓ Informácie o účinnosti dezinfekcie
- ✓ Krížové kontroly – uistenie sa, že všetky vozidlá ktorých sa to týka boli presmerované colníkmi na kontrolu na BIP

Dané zlepšenia pomôžu prehĺbiť efektívnosť celkového kontrolného systému

Odporúčania

- ✓ System popis dokumentačnej kontroly v metodickom pokyne
- ✓ Dezinfekčné prostriedky - zoznam nebol v EÚ doposiaľ publikovaný - register biocídnych produktov SK
- ✓ Školenia/tréningy- colníci/HIS zamestnanci - kontrola osobných batožín
- ✓ Informačné letáky a dostupnosť (vagóny)
- ✓ Vstup na SK (EÚ) cestujúcich : nie je špeciálna kategória pre poľovníkov (informovanosť o požiadavkách)
- ✓ Školenia prepravcov (čistenie a dezinfekcia)- IVVL KE

Záver- sumár

- ✓ Kontrolované oblasti/okruhy sú zavedené a boli ohodnotené kladne
- ✓ Odporúčania dané misijnými tímami neboli substantívneho charakteru
- ✓ Aktívna reakcia príslušnej CA na dané odporúčania ktoré sú súčasťou transparentného a koordinovaného postupu pokiaľ ide o preventívne opatrenia realizované v celej škále od chovov, manažmentu lovu a diviačej zveri či postupov na HIS
- ✓ Správna implementácia všetkých nariadených opatrení prehlbi efektívnosť zavedených postupov v procese prevencie zavlečenia AMO
- ✓ Dôležitá súčinnosť, angažovanosť a aktívna spolupráca všetkých zainteresovaných aktérov

<http://go.funpic.hu>

Ďakujem za pozornosť